

Uttalande

Translations proofread by EDPB Members.

This language version has not yet been proofread.

Yttrande om begränsningar av registrerades rättigheter i samband med det undantagstillstånd¹ som råder i vissa medlemsstater

Antaget den 2 juni 2020

Europeiska dataskyddsstyrelsen har antagit följande yttrande:

1. Europeiska dataskyddsstyrelsen har informerats om den ungerska regeringens antagande av dekret 179/2020 av den 4 maj 2020 om undantag från vissa bestämmelser om dataskydd och tillgång till information under undantagstillståndet². I förhållande till att personuppgifter behandlas i syfte att förebygga, förstå och upptäcka coronaviruset och begränsa dess spridning och att statliga insatser samordnas för dessa ändamål, föreskrivs i artikel 1 i detta dekret att alla åtgärder för att tillmötesgå en registrerad persons begäran om att utöva de rättigheter som fastställs i artiklarna 15–22 i den allmänna dataskyddsförordningen ska skjutas upp till slutet av det undantagstillstånd som utlysts genom dekret 40/2020³ och inledas dagen efter det att undantagstillståndet upphört. I artikel 5 i dekret 179/2020 föreskrivs att det tillfälliga upphävandet också ska gälla alla ansökningar om att utöva registrerades rättigheter som redan lämnats in den dag då dekretet trädde i kraft. Den registrerade måste underrättas om begränsningen utan dröjsmål efter det att undantagstillståndet har upphört och senast inom nittio dagar efter det att begäran har mottagits.

¹ I yttrandet avses med *undantagstillstånd* varje form av exceptionellt tillstånd som utlysts på nationell nivå för att bekämpa pandemier, oberoende av dess specifika namn i nationell lagstiftning.

² Dekret 179/2020 (V. 4.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet idején az egyes adatvédelmi és adatigénylési rendelkezésektől való eltérésről (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000179.kor>).

³ Denna information bygger på uppgifter från den ungerska tillsynsmyndigheten, icke-statliga organisationer och allmänt tillgängliga källor. I dekret 40/2020 anges ingen tidsgräns för undantagstillståndet.

2. Som Europeiska dataskyddsstyrelsen tidigare har påpekat är dataskyddet inget hinder för att bekämpa covid-19-pandemin. **Den allmänna dataskyddsförordningen är fortfarande gällande och möjliggör effektiva insatser mot pandemin samtidigt som den utgör ett skydd av de grundläggande fri- och rättigheterna.** Dataskyddslagstiftningen, inklusive relevant tillämplig nationell lagstiftning, möjliggör redan den databehandling som krävs för att bidra till att begränsa spridningen av en pandemi, såsom covid-19.
3. Enligt artikel 23 i den allmänna dataskyddsförordningen får en nationell lagstiftare på särskilda villkor genom en lagstiftningsåtgärd begränsa tillämpningsområdet för de skyldigheter och rättigheter som föreskrivs i artiklarna 12–22 och 34, samt artikel 5 i den mån dess bestämmelser motsvarar de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i artiklarna 12–22, om en sådan begränsning sker med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna och utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle i syfte att säkerställa bland annat viktiga mål för unionen eller en medlemsstat av generellt allmänt intresse, särskilt folkhälsa.
4. Europeiska dataskyddsstyrelsen påminner om att **skydd av personuppgifter även i dessa exceptionella tider måste upprätthållas i alla nödåtgärder, inklusive begränsningar som antagits på nationell nivå, i enlighet med artikel 23 i den allmänna dataskyddsförordningen**, och på så sätt bidra till respekten för de övergripande värdena demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter som EU bygger på – dels måste alla åtgärder som vidtas av medlemsstaterna respektera de allmänna rättsprinciperna, andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna samt inte vara oåterkalleliga, dels måste personuppgiftsansvariga och personuppgiftsbiträden fortsätta att följa dataskyddsreglerna.
5. **Alla begränsningar måste respektera andemeningen i den rättighet som begränsas.** Begränsningar som genom sin allmänna, omfattande eller inkräktande karaktär gör att en grundläggande rättighet förlorar sitt mest väsentliga innehåll kan inte rättfärdigas. Om andemeningen i rättigheten äventyras måste begränsningen anses olaglig, utan att man behöver bedöma om den tjänar ett mål av allmänt intresse eller uppfyller kriterierna om nödvändighet och proportionalitet.
6. Behandlingen av personuppgifter bör utformas för att tjäna mänskligheten. Mot denna bakgrund är ett av de viktigaste målen med dataskyddslagstiftningen att öka den registrerades kontroll över sina uppgifter.
7. För att garantera denna kontroll har registrerade en rad rättigheter inom rätten till uppgiftsskydd. Rätten till tillgång och rätten till rättelse föreskrivs i artikel 8 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad *stadgan*). Den allmänna dataskyddsförordningen innehåller dessa rättigheter och kompletterar dem med ett antal ytterligare rättigheter, såsom rätten att göra invändningar, rätten till radering och andra nya rättigheter, exempelvis rätten till dataportabilitet. Betydelsen av de registrerades rättigheter kan inte underskattas. De utgör kärnan i den grundläggande rätten till dataskydd, och den allmänna regeln bör vara att dessa rättigheter tillämpas. Det är mot denna bakgrund som artikel 23 i den allmänna dataskyddsförordningen bör läsas och tolkas.
8. **Enligt artikel 52.1 i stadgan ska varje begränsning av utövandet av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan "vara föreskriven i lag".** Detta motsvarar uttrycket "med stöd av lag" i artikel 8.2 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna⁴, som inte bara innebär överensstämmelse med nationell lagstiftning utan även rör lagens

⁴ Se särskilt Europadomstolens dom av den 14 september 2010, *Sanoma Uitgevers B.V. mot Nederländerna*, EC:ECHR:2010:0914JUD003822403, punkt 83. Med avseende på uttrycken "med stöd av lag" (in accordance with

kvalitet – lagen ska vara förenlig med rättsstatsprincipen. **I synnerhet måste den nationella lagstiftningen vara så tydlig att den ger medborgarna tillräcklig information om de omständigheter och villkor under vilka personuppgiftsansvariga har rätt att utnyttja sådana begränsningar. Samma strikta standard bör tillämpas för alla begränsningar som medlemsstaterna kan införa.**

9. I linje med den allmänna dataskyddsförordningen och rättspraxis från Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna är det mycket viktigt att **lagstiftningsåtgärder⁵ som syftar till att begränsa registrerades rättigheter är förutsebara för personer som omfattas av dem**, även vad gäller deras varaktighet. I detta avseende anser Europeiska dataskyddsstyrelsen att begränsningar som införs under en obestämd tidsperiod och som gäller retroaktivt eller omfattas av odefinierade villkor, särskilt när de antas i samband med ett undantagstillstånd för att skydda folkhälsan, inte uppfyller förutsebarhetskriteriet.
10. Begränsningar är dessutom undantag från den allmänna regeln och bör därför endast tillämpas under begränsade omständigheter. I enlighet med artikel 23 i den allmänna dataskyddsförordningen måste en begränsning vara en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att säkerställa ett för unionen eller en medlemsstat viktigt mål av allmänt intresse, såsom folkhälsa.
11. En planerad begränsning **måste verkligen säkerställa ett viktigt mål för unionen eller en medlemsstat som är av allmänt intresse**, det vill säga, när det gäller det aktuella undantagstillståndet i vissa medlemsstater, folkhälsan. Kopplingen mellan den planerade begränsningen och det eftersträvade målet måste tydligt fastställas och påvisas. Förekomsten av en pandemi eller annan nödsituation är i sig inte ett tillräckligt skäl för att föreskriva någon form av begränsning av registrerades rättigheter. Varje begränsning måste i stället tydligt bidra till att säkerställa ett viktigt mål för EU eller en medlemsstat av allmänt intresse.
12. Dessutom måste det betonas att mot bakgrund av Europeiska unionens domstols rättspraxis får **alla begränsningar av registrerades rättigheter endast gälla i den mån det är absolut nödvändigt och proportionerligt** för att säkerställa folkhälsomålet⁶. Ett undantagstillstånd som införts i samband med pandemin är ett rättsligt villkor som kan legitimera begränsningar av registrerades rättigheter, förutsatt att dessa begränsningar inte överskrider gränsen för vad som är nödvändigt och proportionerligt för att säkerställa folkhälsomålet.

the law) och "föreskrivna i lag" (prescribed by law) som förekommer i artiklarna 8–11 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna påpekar Europadomstolen i denna dom att den alltid har förstått termen "lag" i dess materiella betydelse och inte dess formella, och som att den omfattar både skriven lag, inbegripet antagande av lagar av lägre rang och lagstiftningsåtgärder vidtagna av professionella tillsynsorgan med oberoende lagstiftande befogenheter som delegerats till dem av ett parlament, och oskriven lag. "Lag" måste förstås som att den omfattar både lagstiftning och rättspraxis. Sammanfattningsvis är "lagen" gällande bestämmelser så som de tolkats av de behöriga domstolarna. När det gäller uttrycket "föreskrivna i lag" (provided for by law) bör de kriterier som utarbetats av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna användas i enlighet med förslaget i Europeiska unionens domstols generaladvokaters yttranden i de förenade målen C-203/15 och C-698/15, *Tele2 Sverige AB*, ECLI:EU:C:2016:572, punkterna 137–154 eller i mål C-70/10, *Scarlet Extended*, ECLI:EU:C:2011:255, punkt 99.

⁵ Skäl 41 i dataskyddsförordningen: "När det i denna förordning hänvisas till en rättslig grund eller lagstiftningsåtgärd, innebär detta inte nödvändigtvis en lagstiftningsakt antagen av ett parlament, utan att detta påverkar krav som uppställs i den konstitutionella ordningen i den berörda medlemsstaten. En sådan rättslig grund eller lagstiftningsåtgärd bör dock vara tydlig och precis och dess tillämpning bör vara förutsägbar för personer som omfattas av den, i enlighet med rättspraxis vid Europeiska unionens domstol (nedan kallad *domstolen*) och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna."

⁶ Se t.ex. beträffande direktiv 95/46/EC E CJ 14.2.2019, C-345/17 (*Buivids*) punkt 64.

13. Om begränsningarna bidrar till att skydda folkhälsan i ett undantagstillstånd anser Europeiska dataskyddsstyrelsen därför att begränsningarna fortfarande måste begränsas strikt i omfattning (t.ex. när det gäller den registrerades relevanta rättigheter eller de berörda kategorierna av personuppgiftsansvariga) och i tid. De måste i synnerhet begränsas till den period då undantagstillstånd råder. Registrerades rättigheter kan begränsas men inte nekas.
14. De garantier som föreskrivs i artikel 23.2 i den allmänna dataskyddsförordningen måste också tillämpas fullt ut, i synnerhet när det gäller behovet av att ha särskilda bestämmelser om ändamålen med behandlingen, kategorierna av personuppgifter, begränsningarnas omfattning, skyddsåtgärderna för att förhindra missbruk eller olaglig tillgång eller överföring, specificeringen av den personuppgiftsansvarige eller kategorierna av berörda personuppgiftsansvariga eller riskerna för registrerades rättigheter och friheter.
15. Europeiska dataskyddsstyrelsen anser att begränsningar som antas i samband med ett undantagstillstånd och som upphäver eller skjuter upp tillämpningen av registrerades rättigheter och personuppgiftsansvarigas och personuppgiftsbiträdens skyldigheter utan någon tydlig tidsbegränsning i praktiken innebär ett faktiskt upphävande av dessa rättigheter, och att sådana begränsningar inte är förenliga med andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna. Dessutom måste behandlingen av en begäran om att utöva registrerades rättigheter, till exempel rätten att göra invändningar enligt artikel 21 i den allmänna dataskyddsförordningen, ske i god tid för att vara meningsfull och effektiv. I detta sammanhang skulle därför ett uppskjutande eller tillfälligt upphävande – utan någon särskild tidsbegränsning – av den personuppgiftsansvariges hantering av den registrerade personens begäran utgöra ett fullständigt hinder mot själva utövandet av rättigheterna.
16. I enlighet med artikel 57.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen bör den nationella tillsynsmyndigheten i god tid i processen rådfrågas av nationella myndigheter som överväger begränsningar enligt artikel 23 i den allmänna dataskyddsförordningen, och bör ges befogenhet att övervaka tillämpningen av sådana begränsningar. Europeiska dataskyddsstyrelsen stöder de nationella tillsynsmyndigheternas insatser för att se till att de begränsningar som föreskrivs i nationella lagstiftningsåtgärder av den grundläggande rätten till skydd av personuppgifter för att skydda folkhälsan i samband med att pandemin bekämpas endast tillämpas i den mån de är strikt nödvändiga och proportionerliga för att säkerställa detta mål.
17. Europeiska dataskyddsstyrelsen påminner om att Europeiska kommissionen i egenskap av fördragets väktare är skyldig att övervaka tillämpningen av EU:s primär- och sekundärrätt och att säkerställa en enhetlig tillämpning i hela EU, bland annat genom att ingripa om nationella åtgärder inte är förenliga med EU-lagstiftningen. Europeiska dataskyddsstyrelsen finns tillgänglig för att ge råd till Europeiska kommissionen i enlighet med artikel 70 i den allmänna dataskyddsförordningen när så anses nödvändigt.
18. Europeiska dataskyddsstyrelsen kommer under de närmaste månaderna att utfärda mer omfattande riktlinjer för tillämpningen av artikel 23 i den allmänna dataskyddsförordningen.

För Europeiska dataskyddsstyrelsen

Ordförande

(Andrea Jelinek)